

ning den sämsta delen af folklitteraturen, särskildt kolportageromanerna, allt fortfarande intager en viktig plats i den för de bredare lagren afsedda litterära produktionen. Ingen annan form af förströelselitteratur har, såvidt man af förhållandena kan döma, lyckats göra denna genre rangen stridig. Äfven om de öfversatta romaner och berättelser, som spridas af de för hvarje år allt talrikare på billighetslitteratur i stora upplagor inriktade förlagen, för närvarande synas hafva gjort den egentliga kolportagelitteraturen ett ej oväsentligt afbräck, så torde man förhast sig, om man däraf vill sluta, att den senare därmed definitivt och för alltid skulle vara slagen ur brädet. Man skulle på den kunna använda det kända poetiska uttrycket »den synes ej mer men finns där ändå»; och säkerligen skall det icke dröja länge, förr än man ånyo finner rik anledning att konstatera detta förhållande.

Det kan alltså a priori betraktas såsom afgjordt, att man förr eller senare i vårt land skall se sig nödsakad att ännu en gång upptaga kampen mot kolportagelitteraturen. Man måste då för sig uppställa tvenne frågor, hvilka stå i mycket nära relation till hvarandra: Hvarpå beror kolportagelitteraturens ihållande popularitet och hur skall man gå tillväga för att definitivt skaffa den ur världen?

För att besvara den första frågan är en historisk utredning alldeles nödvändig. Ty kolportageromanens popularitet är ingalunda att beteckna som ett fenomen karakteristiskt endast och allenast för vår tid. För att teckna dess utvecklingshistoria från dess uppkomsttid och intill våra dagar kräfves det, att man vänder sig till litteraturhistorien och undersöker, när egentligen den blott för förströelseändamål afsedda romanlitteraturen började blifva en faktor att på allvar räkna med. Såvida man ser saken i stort, kan man knappast anse sig äga rätt att sätta denna tidpunkt tidigare än början af det nittonde århundradet. Visserligen förefanns äfven under det närmast föregående seklet en romanlitteratur af ganska stor omfattning, men denna nådde knappast annat än i relativt få undantagsfall utom de bildade klasserna. Robinsonaderna voro förmodligen de böcker, som vunno den största läsekretsen, men detta berodde säkerligen i ej ringa grad därpå, att de anslöto sig till resebeskrifningens teknik och motiv; under en mycket lång tid var det just resebeskrifningen i realistisk eller romantiserad form, som spelade den mest framträdande rollen inom förströelseläsningen. Romaner betraktades länge och inom vida kretsar som ytterst tvifvelaktiga i moraliskt hänseende. Ett typiskt exempel på denna uppfattning finner man i Gellerts skådespel *Die Betschwester*, där en af de uppträdande, fru Richardinn, i andra aktens första scen beklagar sig öfver sin kammarjungfru, hvilken hon